

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 24 febr. 1891, kl. 5 e. m.

*Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1,
i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t
rörande sättet för byggande af statens elektriska led-
ningar.*

Uti en inom Andra Kammarerna väckt motion (n:o 50) har herr A. G. Olsson i Frösvi föreslagit, att Riksdagen behagade aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att staten vid hädanefter företagen ny- eller ombyggnad af sina elektriska ledningar efter landsvägarne låter dem fortlöpa å ena sidan af desamma samt, då öfvergångar äro oundvikliga, låter ledningarne gå så mycket som möjligt vinkelrätt öfver vägen med en stolpe på hvardera sidan af densamma, samt att ledningstrådarnas vid vägöfvergångar sättas tillräckligt högt öfver körbanan, eller att andra lämpliga åtgärder vidtagas, hvarigenom ofvan påpekade olägenheter undanrödjas.

Som skäl härför har motionären anfört, att samtidigt med att i vår tid mycket göres för att förekomma olycksfall i arbetet, hvarpå såsom exempel erinras derom, att staten till och med har särskilda inspektörer, hvilka bland annat efterse att arbetarne i landets fabriker äro så mycket som möjligt skyddade mot olycksfall i arbetet, gör staten genom det sätt, hvarpå densamma bygger sina telegraf- och telefonledningar, de mest trafikerade af de allmänna landsvägarne i hög grad farliga för de vägfärande.

De nämnda elektriska ledningarne uppsättas nemligen så — åtminstone i motionärens hemort — att de följa vägarne efter, än på ena sidan och än på andra sidan, samt dragas i mycket sneda vinklar otaliga gånger öfver vägen och ligga på några ställen ej tillräckligt högt öfver körbanan. På en del ställen har motionären funnit tråden ligga endast $3\frac{1}{3}$ m. öfver vägen, hvilket är allt för lågt, för att t. ex. ett hö- eller foderlass skall kunna på dessa ställen passera under densamma. Då trådarne af en eller annan orsak brista, blifva de ofta liggande i spiraler på landsvägen eller hängande lågt öfver densamma. I båda fallen kunna svårare olycksfall uppkomma, synnerligast för den, som färdas vägen fram efter mörkrets inbrott; och staten torde få vidkännas ganska dryga ersättningskostnader för dessa olycksfall, utan att dock kunna ersätta all den förorsakade skadan, ty lifvets och lemmarnes förlust är oersättlig. Tillbud till olyckshändelse af nu antydda slag hafva redan i motionärens ort inträffat.

För att förekomma, att statens elektriska ledningar skola göra de mest befarne af de allmänna landsvägarne olycksbringande för de vägfärande, anser motionären att ledningarne böra så mycket som möjligt, i likhet med förhållandet vid jernvägslinierna, framgå endast på ena sidan af vägen, och, der en öfvergång öfver vägen är oundviklig, bör ledningen dragas tvärt öfver vägen, så att en stolpe sättes på ena sidan af vägen och den andra stolpen midt emot, och ledningen sålunda komma att ligga i möjligaste mån vinkelrätt öfver vägen samt så högt, att intet hinder för vägtrafiken kan uppstå. Det korta afståndet mellan stolparne gör då, att tråden vid vägöfvergången nästan aldrig brister, men om den också bruste, skulle tråden vid bristningen komma att draga sig till de midt emot hvarandra stående stolparne och man ej behöfva vidare frukta olycksfall af ofvan antydda slag.

Vid förlidet års riksdag väcktes inom Andra Kammaran en motion (n:o 208), som berörde en med den nu föreliggande analog fråga, och hvaruti föreslogs en skrivelses aflåtande med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes vidtagna erforderliga åtgärder för utfärdande af föreskrifter angående skydd emot den fara för person och egendom, som ledningar af elektriska strömmar för belysningsändamål och arbetsöfverföring kunna medföra. Denna motion afsåg visserligen närmast ledningen för starka elektriska strömmar, hvilka icke blott såsom telegraf- och telefon-

trådarna på mekanisk väg kunde förorsaka skada, utan äfven genom sjelfva elektriska strömmens värmeutveckling eller inverkan på den lefvande organismen utgjorde en fara för lif och egendom, men frågan om lämpligaste sättet för framdragande af dessa slag af ledningar sammanhänger så nära med sättet för telegraf- och telefontrådarnes uppsättande, att svårligen den ena frågan kan behandlas annat än i sammanhang med den andra.

Det utskott, som fick sig uppdraget att förberedande behandla denna motion, delade visserligen motionärens åsigt om att föreskrifter, afseende skydd mot berörda fara så i ena som andra afseendet, voro behöfliga, men var tveksamt om huruvida staten, åtminstone ännu, innan vidsträcktare erfarenhet vunnits, bör ingripa med utfärdande af en allmängiltig förordning, utan tills vidare hellre öfverlemna denna angelägenhets ordnande till vederbörande kommunala myndigheter. På denna grund hemställde utskottet, att den ifrågavarande motionen ej måtte bifallas, och utföll Andra Kammarens beslut i öfverensstämmelse härmed.

Utskottet delar motionärens farhåga att elektriska ledningar, vare sig de afse telegrafering, telefoning, belysning eller arbetsöfverföring, kunna, då de framdragas utefter allmänna landsvägar eller andra trafikerade farleder, förorsaka skada för de vägfarande och verka hinderligt för samfärdseln, då ledningarna på grund af isbildning å desamma, åverkan eller af annan orsak afslitas eller åtminstone så förlängas, att de komma marken närmare än afsedt är. Inom städerna, der dylika ledningar redan framdragits i hundratal och tusental inom samma stad, hafva olägenheter deraf redan uppträdt af sådan beskaffenhet, att kommunen varit tvungen att medelst särskilda ordningsföreskrifter söka i möjligaste mån förebygga dem. Men äfven på landsbygden börja dylika ledningar att framdragas till så stort antal, att uppmärksamheten med allt skäl riktas på sättet för deras uppsättande. Emellertid anser utskottet, att svårigheterna att genom allmängiltiga föreskrifter på ett fullt betryggande sätt förebygga de ifrågavarande olägenheterna äro så stora och den erfarenhet man hittills samlat på detta område så liten, att tidpunkten ännu ej torde vara kommen att söka genom statens försorg erhålla dylika föreskrifter. De fördelar för det allmänna, som vinnas derigenom, att elektriska ledningar af ifrågavarande slag kunna framdragas utan allt för stora svårigheter och till jämförelsevis lågt pris,

äro så stora, att åtskilliga olägenheter deraf uppvägas och man endast med försigtighet, och der man är säker att på den inslagna vägen nå målet, bör reglementera på detta område. Någon allmän instruktion för uppsättning af kongl. telegrafstyrelsens elektriska ledningar är ej utfärdad.

Utskottet anser i likhet med motionären önskvärdt, att de elektriska ledningarne framdragas så mycket som möjligt på sidan om landsvägarne, utan att korsa dessa, och att, der ett korsande af vägen ej utan allt för stora svårigheter kan undvikas, uppmärksamheten vid anläggandet är riktad på, att olägenheterna deraf i möjligaste mån förebyggas. Utskottet är dock ej förvissadt, att det af motionären föreslagna sättet för de elektriska ledningarnes framdragande i allmänhet vore praktiskt eller ens utan ganska stora utgifter utförbart.

För att göra ledningar af ifrågavarande slag starka och varaktiga är det af vikt att framdraga dem i så rak linie som möjligt. Vid hvarje krökning af linien uppkomma spänningar, som i hög grad fresta stolparne, så mycket mer som man måste spänna trådarne ganska hårdt för att undvika för stor nedböjning af tråden mellan stolparne. Den kraft, hvarmed hvarje tråd spännes, torde kunna uppskattas till cirka 30—50 kg. och då antalet trådar, som fästas på en stolpe, kan vara ganska stort, inses lätt att här är fråga om ganska ansevärd krafter. Linierna byggas därför helst raka och brytas, då kurvor förekomma, på flera stolpar för att minska påkänningen på hvarje stolpe. För att göra minsta intrång på de enskilda jordegarnes mark och för att uti skogig terräng så mycket som möjligt undvika att göra särskilda utbyggningar, söker man att följa landsvägen och gå denna så nära som möjligt. Då landsvägen i allmänhet kröker åt så väl höger som venster, blir det nödvändigt att ledningarne upprepade gånger korsa den. Skulle man för att undvika detta framdraga ledningarne i bugtiga linier, uppstode flera anledningar till trafik hinder, derigenom att stolparne, der de stå på yttre sidan af landsvägskurvan, droges öfver vägen, om de i följd af trådarnes spänning, storm m. m. någon gång skulle utsättas för så stark påkänning, att de störtade om kull.

Om linien vid vägkorsningarne skulle brytas, på sätt motionären föreslår, blefve tråden i dessa brytningspunkter utsatt för starkare påkänning än på öfriga ställen, och faran för att tråden skulle springa af just på dessa ställen skulle ökas i stället för att minskas. Äfven påkänningen på stolparne skulle ökas, hvarigenom deras hållbarhet skulle minskas, om icke stadigare och derigenom dyrbarare anordningar här begagnades, än de vanliga stolparne erbjuda. Med den af motio-

nären föreslagna anordningen riskerar man, att såväl stolpar som tråd skulle vid landsvägsöfvergångarne falla öfver vägen och hindra trafikken.

Af nu lemnade framställning torde framgå, att det af motionären föreslagna sättet för de elektriska ledningarnes framdragande, om ock uti särskilda fall med fördel användbart, likväl ej i allmänhet är utförbart utan så omständliga och dyrbara anordningar, att de svårigen enligt utskottets åsigt kunde vara lämpliga att såsom allmän regel anbefallas, hvarjemte fördelarne af detsamma ej under alla omständigheter torde uppväga olägenheterna. Under sådana förhållanden och då, för den händelse särskild vårdslöshet vid ledningarnes uppsättande och underhåll egt rum, rättelse härutinnan genom de lokala myndigheternas försorg kan vinnas, anser utskottet ej lämpligt att föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t i motionens syfte.

På grund af hvad anfördt blifvit, får utskottet hemställa,

att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Stockholm den 20 februari 1891.

På utskottets vägnar:

AUG. WIJKANDER.

Reservation

af herr A. G. Olsson i Frösvi.